

भारत जीस्टानी यूगोळ. ३९६

भारत जीस्टानी विद्यालय, भारत, भारत.
विद्यालय, भारत.

भारत जीस्टानी विद्यालय, भारत, भारत.
भारत जीस्टानी विद्यालय, भारत, भारत.
भारत जीस्टानी विद्यालय, भारत, भारत.

भारत जीस्टानी विद्यालय, भारत, भारत.
भारत जीस्टानी विद्यालय, भारत, भारत.
भारत जीस्टानी विद्यालय, भारत, भारत.
भारत जीस्टानी विद्यालय, भारत, भारत.
भारत जीस्टानी विद्यालय, भारत, भारत.

भारत जीस्टानी विद्यालय, भारत, भारत.

(બીજા ધોરણને માટે.)

મરુચ જીલ્લાની ભૂગોળ.

ભૂગોળ—પૃથ્વીની સપાટી ઉપરના ભાગોનું વર્ણન બૂ; આ-
ગોળ એ શબ્દ મળીને ભૂગોળ થઈ છે. ભૂ એટલે પૃથ્વી અને
ગોળ એટલે આકાર, પૃ-ની ગોળ છે.

પૃથ્વીનો આકાર—નારંગીના જેવો ગોળ છે એટલે પૂર્વ
અને પશ્ચિમ તરફ કરતાં ઉત્તર અને દક્ષિણ તરફ જરા સપાટી છે.

પૃથ્વી ઉપર મુખ્ય ધુનું—પાળી અને જમીન એ બે છે આ-
બી પૃથ્વીના સરખા ત્રણ ભાગ કરીએ તો બે ભાગ કરતાં વધારે
પાણી છે, ને બાકીની યુટ્રી જમીન છે.

દિશાઓ ચાર છે. ૧ પૂર્વ, ૨ પશ્ચિમ, ૩ દક્ષિણ, ૪ ઉત્તર,
પૂર્વદિશા—જે તરફ સૂર્ય ઉગતો દેખાય છે તેને ઉગમણી
દિશા પણ કહે છે.

પશ્ચિમદિશા—જે તરફ માંજ પોરનો સૂર્ય આથમતો દેખા-
ય છે તે. એને આથમણી દિશા પણ કહે છે. વળી પૂર્વદિશાની સા-
મેની પશ્ચિમ દિશા સમજવી.

દક્ષિણ ને ઉત્તર દિશા—પૂર્વ તરફ મોં કરી ઉભા રહીએ
તો જમણા હાથ તરફની દક્ષિણ દિશા આવે, ને ડાબા હાથ તરફની
ઉત્તર દિશા જાણવી.

ખુણાઓ—ચાર છે. ૧ અગ્નિ, ૨ વાવ્ય, ૩ નૈરત્ય, ૪ ઇશાન.

અગ્નિ ખુણા—દક્ષિણ અને પૂર્વ વચ્ચેનો.

વાવ્ય ખુણા—ઉત્તર અને પશ્ચિમની વચ્ચેનો.

નૈરત્ય ખુણા—દક્ષિણ અને પશ્ચિમની વચ્ચેનો.

ઉણી—ઉત્તર અને પૂર્વની વચ્ચેનો.

વાખ્યાઓ.

નકશો—ગામ, શહેર, પ્રગણું, જીલ્લો, વિગેરે દરેકનો નમુનો તથા આકાર તેને નકશો કહે છે.

ગામ તથા કસ્બો—જેની અંદર થોડાં ઘર આવેલાં હોય તેને ગામ કહે છે. અને તેથી વધારે ને સારાં ઘર હોય તો તેને કસ્બો કહે છે.

શહેર—જેની અંદર મોટાં મોટાં છાયાઘ ને હારણઘ ઘર આવેલાં હોય, તથા મોટાં મોટાં બજાર ને વેપાર સારો ચાલતો હોય તેને શહેર કહે છે.

બાંદર—જે ગામ કે શહેર દરિયા કિનારે કે મોટી નદીના મુખ પર આવેલું હોય અને માલ વહાણ મારફતે ચઢે અથવા ઉતરે તે.

કુરજો—વહાણમાં જે જગો પરથી માલ ચડે છે તથા ઉતરે છે તે જગાએ વેપારી લોકોની લાતીઓ હોય છે તથા સરકાર તરફથી એક અમલદાર તથા ખાન કારકુન હોય છે ને તે જગાએ ડકકા બધાએલો હોય છે તે.

પ્રગણું—એક મામલતદારના તાબામાં જેટલાં ગામ હોય તે.

પ્રગણાનું નામ—ગામલેદાર જે ગામમાં કચેરી કરે છે તે ગામપરથી પાડે છે.

જીલ્લો—એક કલેક્ટરના તાબામાં જેટલાં પ્રગણાં હોય તે.

જીલ્લાનું નામ—કલેક્ટર સાહેબ જે ગામમાં પોતાનું રહેઠાણ કરે તે પરથી.

પ્રગણાની હદ—ધણું કરીને નદીઓ અથવા ખાડીઓથી ઘેરાયેલી હોય છે.

નદી—મીઠા પાણીનો પ્રવાહ પર્વત અથવા સરોવરમાંથી નીકળેલો.

કળીને ઢળતી જગામાં થઈ સમુદ્રને મળે છે.

ખાડી—સમુદ્રને મળતા પેહલાં બરતીનું પાણી મોંઢે આવે તેને.

સમુદ્ર—મહાસાગરથી નાનો તેને સમુદ્ર અથવા દરિયો કે સાગર કહે છે.

મહાસાગર—પૃથ્વી ઉપર ખાર પાણી છે તેના પાંચ ભાગ કયા છે, તેમાંના દરેકને મહાસાગર કહેછે.

અખાત—જમીન પર ધણા ગાંઠિ સુધી ગએલો સમુદ્રનો ફાંટો તે.

એટ—જે જમીનની ચારે બાજુએ પાણી હોય છે તે.

ડુંગર—જમીન ઉપર ઊંચા ઊંચા ટેકરાનો જથ્થો એકઠો થઈ દુર સુધી ગએલો હોય તે.

પાહાડ કે પર્વત—ધણા ઊંચા ડુંગરા લાંબા વધીને ધણા ગાંઠિ સુધી ગયા હોય તે.

તળાવ કે સરોવર—જે પાણીની ચારે બાજુએ જમીન હોય તે તળાવ અને તળાવથી મોટું તથા ઊંડુ હોય તે સરોવર; એનું પાણી મીઠું હોય છે.

નદીનું મુળ તથા મુખ—નદી જે જગાએથી નીકળે છે તે મુળ અને દરીયાને જ્યાં આગળ મળે છે તે મુખ.

સંગમ—જે સ્થળે નાની નદી મોટી નદીને મળે છે તેને સંગમ કહે છે.

સંસ્થાન—દેશી રાજાઓનું નાનું કે મોટું એક રાજ્ય અંગ્રેજ સરકારના ઉપરીપણા નીચે હોય તે.

કલેક્ટર—મામલતદાર તપાસ કરેછે તથા મામલતદારે કરેલા ધનસાફની અપીલ સાંભળે છે તથા મોટા ચુના તપાસેછે તે.

જજ—દીવાની કાગ ચુકવે છે તથા મુનસફના ધનસાફની

અપીલ સાંભળે છે તથા સેસન ગુનાહનો ઇનસાફ કરે છે તે.

મામલતદાર—જમીનની આમદાની વસુલ કરે છે અને હલકા ફોજદારી ગુનાહનો ઇનસાફ કરે છે તે.

મુનસફ—લોગા દેગાનાં તકરારી કામ ચુકવે છે તે.

ફોજદાર—ચોરી, ખુન, ઘાડ, મારામારી વિગેરેના ગંદાગીના રાખે છે તે.

ભરૂચ જિલ્લાનું સામાન્ય વર્ણન.

આપણે ભરૂચ જિલ્લામાં રહીએ છીએ અને તેનું મુખ્ય શે-
હેર ભરૂચ નર્મદા નદીને કિનારે એક કચ્છી ટેકરી પર છે;
તેનું અસલ નામ બ્રહ્મપુર આયવા બ્રહ્મક્ષેત્ર કહેવાય છે તે ઇ. સ.
૧૮૦૩ માં અંગ્રજોને હાથ આવ્યું. આ ભરૂચ જિલ્લાનો નકશો છે.

નકશાની દિશાઓ—નકશો સીધો રાખીને તેની સાગા આ
પણે કલા રહીએતો કિપલી તરફ તે ઉત્તર, નીચે ભોંય તરફની દ-
ક્ષિણ, ડાબા હાથ તરફની પશ્ચિમ, તે જમણા હાથ તરફની પૂર્વ,
તે તે કિપરથી ખુણા પણ તરત જણાશે.

ભરૂચ જિલ્લાની સીમા—ઉત્તરમાં મહી નદી તથા પેલી તરફ
એડા જિલ્લાનું એરસદ પ્રગણું છે. દક્ષિણમાં કીમ નદી તેની પેલી
મેર સુરત જિલ્લાનું એરપાડ પ્રગણું છે. પૂર્વમાં ગાયકવડી વડોદરા,
તથા રાજપીપગાનું સંસ્થાન છે તે પશ્ચિમમાં ખંભાતના અખાત છે.

જિલ્લાનું ક્ષેત્રફળ—(૧૪૫૩) ચોરસ માઈલ છે.

ગામ તથા વસ્તી—(૪૦૧) ગામ તથા (૩૨૬૯૩૦) માણુ-
સની વસ્તી છે.

મુખ્ય નદીઓ—૧ મહી, ૨ હાદર ૩ નર્મદા, ૪ કીમ, ૫
હમરાવતી.

મહી નદી—માળવા દેશના પહાડમાંથી નીકળીને ખંભાતના અખાતને મળે છે. ને પૂર્વથી પશ્ચિમમાં વહે છે. (કાવી, સારોધ, દે-ગામ, એ ગામ દક્ષિણ કિનારે આવ્યાં છે.)

ઢાઢર નદી—રેવાકાંઠાના નારકેટ પાસેના ડુંગરમાંથી નીકળીને ખંભાતના અખાતને મળે છે. ને જ્યુમ્પર પ્રગણાની દક્ષિણમાં ને આમોદ પ્રગણાની ઉત્તરે આવી છે તે પૂર્વથી પશ્ચિમમાં વહે છે.

(ટંકારીઆ ને ડોળીઆ ઉત્તરે, કિનાર તથા આમોદ ને ગંધાર, દક્ષિણ કિનારે આવ્યાં છે.)

નર્મદા નદી—સાતપુડા પર્વતમાંથી નીકળી ખંભાતના અખાતને મળે છે ને પૂર્વથી પશ્ચિમમાં વહે છે. આશરે ૮૦૯ માર્ચલ લાંબી છે; યુજરાતમાં સૌથી મોટી નદી આ છે એ ભરૂચ પ્રગણાની ને અંકલેશ્વર પ્રગણાની વચ્ચેમાં રહીને વહે છે. (ભરૂચ, શુકલતીર્થ, ઝાડેશ્વર, તવરા, ભાડભૂત, એ ગામ ઉત્તર કિનારે છે. માંડવા, દીવા, સકરપોર એ દક્ષિણ કિનારે છે.)

કીમ નદી—એ રાજપીપળા અથવા નાંદોદ સંસ્થાનના ડુંગરમાંથી નીકળીને ખંભાતના અખાતને મળે છે, ને પૂર્વથી પશ્ચિમમાં વહે છે. ને અંકલેશ્વર પ્રગણાની દક્ષિણમાં છે. (એને ઉત્તર કાંઠે ઓલા ને ઈલાવ એ ગામ આવ્યાં છે.)

ઉમરાવતી—રાજપીપળા અથવા નાંદોદ સંસ્થાનના ડુંગરમાંથી નીકળીને માંડવા યુજર્ગ આગળ નર્મદા નદીને મળે છે. ને દક્ષિણથી ઉત્તરમાં વહે છે. (એને કાંઠે માંડવા ગામ છે.)

મુખ્ય ખાડીઓ—ભુખી એ ભરૂચ તથા વાગરા પ્રગણાની વચ્ચે છે. વંદ એ અંકલેશ્વર પ્રગણાના કતપોર ગામની પાસે છે. ઓછાદ, ગોપાળ, રૂપારેલ, એ ખાડીઓ આમોદ પ્રગણામાં આવી છે.

ને ગુગલીઓ, સામુ, ખારા એ વાગરા પ્રગણામાં છે.

મુખ્ય બેટ—ધંતુરીઆ, તરીઆ, આલીઆ, કાશીઆ, (તે-
માં આલીઆમાં વસ્તી નથી.)

મુખ્ય અખાત—ખંભાતનો અખાત તે ભરૂચ જીલ્લાની પ-
શ્ચિમમાં છે.

રેલવે સ્ટેશન—પાનોલી, અંકલેશ્વર, ભરૂચ, ચમારગામ, પાસેજ.

મુખ્ય બંદર—ભરૂચ નર્મદા નદીને કાંઠે છે. દેગામ મહી ન-
દીને કાંઠે, ટંકારીઆ ઢાઢર નદીને કાંઠે. દેહેજ દરિઆ કિનારે છે.
(આ બંદરોનો વેપાર આગગાડી થવાથી નબળો પડી ગયો છે.)

મુખ્ય દવાખાનાં—ભરૂચ, જંબુસર, અંકલેશ્વર, હાંસોટ,
ઇલાવ, આમોદ ને વાગરા.

જાત્રાની જગાઓ—ભરૂચ પ્રગણામાં શુકલતીર્થ, તવરા ને ભાડભુત
તથા અંકલેશ્વર પ્રગણામાં સન્નેદ ગામ ને વાગરા પ્રગણામાં લખી ગામ.

જોવા લાયક જગા—કાવીમાં સામુ વહુતાં દેહેરાં છે; શુકલ-
તીર્થની પાસે કળીર નામે વડ તથા નાંદોદના રાજ્યમાં ગુમાન દેવ ને
ગંધારમાં એ તળાવ છે તથા (ભરૂચ આગળ નર્મદા નદીનો પુત્ર ધ-
ણોજ મજબુત ને શોભાયમાન છે.)

મુખ્ય ગામ—ભરૂચ, જંબુસર, અંકલેશ્વર, આમોદ,
હાંસોટ, કાવી, સારોદ, ગજેરા, ટંકારીઆ, કેરવાડા, સર-
ભોણ, દેહેજ, વાગરા, શુકલતીર્થ, અમલેશ્વર, ઇલાવ, કત-
પોર, ને સન્નેદ.

મુખ્ય અધીકારી—કલેક્ટર, આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર, પોલીસ
સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ, પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર, મામલતદાર, મુનસફ, ફાજદાર,
વિગેરે વળી સુરતથી જજ સેસન કામ ચુકવવા આવે છે ને આ-

સિસ્ટન્ટ જનજની કચેરી હાલ નીકળી છે.

રૂનાં કારખાનાં—ભરૂચમાં ૧૨ કપાસ પીલવાનાં ને ૩ કાપડ વણવાનાં છે.

પ્રગણાં—ભરૂચ, અંકલેશ્વર, વાગરા, આમોદ, જાંબુસર, (હાં-સોટ કર્યો છે.)

ભરૂચ પ્રગણુ.

ચાર દિશાની હદ—ઉત્તરમાં ભુખી ખાડી તથા પેત્રી તરફ આમોદ ને વાગરા પ્રગણુ, દક્ષિણમાં નર્મદા નદી તથા પેત્રી તરફ અંકલેશ્વર પ્રગણુ, પૂર્વમાં ગાયકવાડી વડોદરા સંસ્થાન, પશ્ચિમમાં ખંભાતનો અખાત છે.

ગામ તથા વસ્તી—(૧૦૪) ગામ ને (૬) મોવાડાં છે. તેમાં ભરૂચ શેહેરની વસ્તી બાદ કરતા આ તાલુકામાં (૭૩૨૮૦) માણસની વસ્તી છે.

મુખ્ય નદી—નર્મદા એ સાતપુડા પર્વતમાંથી નીકળીને ખંભાતના અખાતને મળે છે.

મુખ્ય ખાડી—ભુખી ખાડી, એ ભરૂચ તથા વાગરા પ્રગણાની વચ્ચે છે.

મુખ્ય શેહેર—ભરૂચ નર્મદા નદીને કાંઠે છે; આ શેહેરમાં પેહેલાં વેપાર ધણો સારો ચાલતો હતો પણ આગળાડી ચવાથી હાલ નબળો પડી ગયો છે.

રેલવેસ્ટેશન—ભરૂચ, ચગારગામ, પાલેજ.

મુખ્ય બેટ—ધંતુરીઆ, આઝીઆ, કાશીઆ, તરીઆ.

જાલાની જગો—શુકલતીર્થમાં દર વરશે કારતક સુદ ૧૫ ઉપર, તવરામાં દર અઢાર વરશે બે વૈશાખ આવે ત્યારે, ને બાડભુ-

તમાં દર અઢાર વરશે જે બાદરવા આવે ત્યારે જત્રા ભરાય છે.

જોવા લાયક મકાન—ભરૂચમાં જુમામશીદ, શુક્રતીર્થ ની પાસે કપીર નામે વડ, તે નાંદોદના રાજ્યમાં ગુમાન દેવ.

ધનામી ગામો—અડોલ, મંગળેશ્વર, થામ, ભુવા, અક્ષારવા વેરવાડા, ઉમરાજ, (વળી જનોરના દાકારને રોકડ મળે છે).

મુખ્ય ગામ—ભરૂચ નર્મદાને કિનારે છે એમાં (૩૭૨૮૧) માણસની વસ્તી છે તેમાં બ્રાહ્મણ, વાણીયા, ક્ષત્રી, પારશી, મુસલમાન, વિગેરે જાતના લોકો વસેછે તથા સુધરાધખાતુ છે. એમાં શુકલ તીર્થ, ટકારીઆ, શાહુબાદ, ઝાડેશ્વર, ઝનોર, નીકેરા, પારખેત, અમલેશ્વર, એ મોટાં ગામ છે. આ શિવાય (તવરા, પાદરીઆ, શીતપોણ) છે.

મુખ્ય અધીકારી—કલેક્ટર, આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર, માગલતદાર, ફોજદાર, સદર અમીન, ડાકતર, રમાલકાજ કોર્ટના જજ વિગેરે છે.

રૂનાં કારખાનાં—(૧૨) કપાસ પીત્રવાનાં (૩) સુતર વાણવાના તે બધાં વરાળથી ચાલે છે (પાલેજને અગાર ગામમા પણ કપાસ પીત્રવાનાં કારખાનાં છે.

મુખ્ય પેદાશ—કપાસ, જુવાર, ઘજી, કઠોળ, અને થોડી ઘણી શેરડી તથા કસુંબાના ફુલની છે.

ભરૂચ શહેરમાં બુક સેલર કાશીરામ જેભાઇ (સલુણાવાળા) ની દુકાન છે તેની દુકાને નિશાળોમાં ચાલતી તમામ ઓપડીઆ તથા બીજી ઘણી જાતનાં પુસ્તકો મળે છે.

અંકલેશ્વર પ્રગણું.

ચાર દિશાની હદ—ઉત્તરમાં નર્મદા નદી તથા પેલીમેર ભ-
રૂય પ્રગણું, દક્ષિણમાં કિમ નદી પેલીમેર સુરત જીલ્લાનું. ઓરપાડ
પ્રગણું, પુર્વમાં રાજપીપળા ઉરદે નાંદોદતું સ્વસ્થાન, પશ્ચિમમાં ખં-
ભાતનો અખાત છે.

ગામ તથા વસ્તી—(૯૯) ગામ ને (૧) મોવાડો છે તથા
(૬૫૦૫૪) માણસની વસ્તી છે.

મુખ્ય નદીઓ—નર્મદા એ ઉત્તરમાં છે, કીમ દક્ષિણમાં છે, ને
ઉમરાવતી પુર્વમાં છે.

મુખ્ય ખાડીઓ—વંદ પુર્વથી પશ્ચિમ તરફ છે.

રેલવે સ્ટેશન—અંકલેશ્વર ને પાનોલી.

દવાખાનાં—અંકલેશ્વર, હાંસોટ ને ઇલાવ.

મુખ્ય પાહાડ—એકે નથી પણ પૂર્વ ભાગમાં કોઈ કોઈ
કણે ટેકરા છે.

જંગલની જગાઓ—સજોદ, તથા અંકલેશ્વરથી દોઢ ગાઉ
ઉપર જળકુંડ છે.

મુખ્ય ગામ—૧ અંકલેશ્વર, તેમાં (૯૫૩૫) માણસની વસ્તી
છે તથા સુધરાઈખાતુ તથા દવાખાનુ છે. હાંસોટ એ મોટો કસ્બો છે
એમાં ૪૨૭૫ માણસની વસ્તી છે; ઇલાવ, કતપુર, દીવા, શીશો-
દરા ને માંડવાળુજી, સજોદ એ મોટાં ગામ છે.

ઇનામી ગામ—ઉટીઆદરા, દહેળ, અંબોલી.

મુખ્ય અધીકારી—ગાગલતદાર, મુનસફ, ફોજદાર, ડાક્ટર,
(આ પ્રગણું મોટું છે, માટે હાંસોટમાં એક મહાલકરી રહેછે.)

મુખ્ય પેદાશ—કપાસ. જુવાર, ધર્ડી, ઠઠોળ, તેગજ હાંસોટ

પ્રગણાના ધર્મી ભર્ય જીલ્લામાં ઘણા વપરાય છે.

વાગરા પ્રગણું.

ચાર દિશાની હદ—ઉત્તરમાં હાદર નદી અને આમોદ પ્રગણું તથા પેલી તરફ જંબુસર પ્રગણું, દક્ષિણમાં ભુખી ખાડી, પેલી તરફ ભર્ય પ્રગણું, પૂર્વમાં ભર્ય તથા આમોદ પ્રગણું, પશ્ચિમે ખંભાતનો અખાત છે.

ગામ તથા વસ્તી—(૬૯) ગામ તથા (૩૩૯૦૨) માણસની વસ્તી છે.

મુખ્ય નદી—એકે નથી પણ ભર્ય તથા વાગરા પ્રગણાની વચ્ચે ભુખી ખાડી છે.

મુખ્ય બંદર—દેહેજ (રેલવે થવાથી લેપારમાં નળણું પડી ગયું છે).

જાત્રાની જગાઓ—લખી ગામમાં લક્ષ્મણ લોટેશ્વરનાં દેરાં છે ત્યાં આસાડ સુદ ૧૧ ને દીવમે મેળો ભરાય છે. ને તે આખા ભર્ય જીલ્લામાં પ્રખ્યાત છે.

ઠાકોરનાં ગામ—દેહેજ, જળીઆદરામાં ઠાકોરના વાંટા છે. વળી કલગ ગામ ભર્યના દેશાર્ધજી કલ્યાણરાયજી હકુમતરાયજીનું ઈનામી છે.

મુખ્ય ગામ—લખીગામ, * ગધાર, વિલાયત, ને દેહેજ એ મોટા કર્યો છે. આ શિવાય (પખાજણ, રહીઆદ, કલાદ્રા, કડોરા, અલેટા, કેશવાણ,) છે.

* ગધારમાં જોવા લાયક જુની મૂર્તિઓ છે. તે ઉપરથી માલંગ પડે છે કે અસત્રના વખતમાં તે મોટું શહેર હશે.

મુખ્ય અધીકારી—મામલતદાર, મુનસફ, ફેજદાર, (મુનસફ આમોદ પ્રગણના થોડા ગામના દીવાની કામ સુકવે છે.)

મુખ્ય પેદાશ—કપાસ, જુવાર, ખજીર, કઠોળ, તેમાં દેહેજના વાલ ભર્ય જીલ્લામાં વખણાય છે.

વાગરાના પશ્ચિમ ભાગને દેહેજખાસ અથવા ખાસ કહે છે. ત્યાં જમીન રેતાળ ને ખારવાળી છે. ઉનાળામાં પાણીની તંગાસ ધણીજ પડે છે.

આમોદ પ્રગણ.

ચાર દિશાની હદ—ઉત્તરમાં ઢાદર નદી પેલી તરફ જમ્મુ-સર પ્રગણ, દક્ષિણમાં ભર્ય તથા વાગરા પ્રગણ, પૂર્વમાં ગાયેકવાડી વડોદરા સરથાન, પશ્ચિમમાં વાગરા પ્રગણ, ને પેલીમેર દરિયા છે.

ગામ તથા વસ્તી—(૪૭) ગામ તથા (૩૯૬૪૧) માણસની વસ્તી છે.

મુખ્ય નદી—ઢાદર એ ઉત્તરે છે.

મુખ્ય ખાડીઓ—આછોદ, ગોવાલ, રૂપારેત, મોના વિગેરે.

ઠાકોરનાં ગામ—આમોદ, કેરવાડા, ઇખર એમાં ઠાકોરના વાંટા છે.

મુખ્ય ગામ—આમોદ ઢાદર નદી ઉપર છે એમાં (૫૮૮૨) માણસની વસ્તી છે ને વાણીઆ, બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રી, વિગેરે લોકો વસે છે; રોજ ટંકારીઆ, ઇખર, સર્લોણ મોટાં ગામ છે. આ શિવાય (કેરવાડા, ખુવા, સમની, દોરા, માતર એ વાગરા તાલુકાની હદમાં આવેલું છે.)

મુખ્ય અધીકારી—મામલતદાર, ફેજદાર.

મુખ્ય પેદાશ—કપાસ, જુવાર, ધાણ, બાજરીની છે. (સમ-
નીમાં કપાસ પીલવાનું કારખાનું હાલમાં થયું છે.)

જંબુસર મગણું.

ચાર દિશાની હદ—ઉત્તરે મહી નદી, દક્ષિણમાં ઢાઢર નદી,
પૂર્વમાં ગાયેકવાડી વડોદરા સરંચાન, પશ્ચિમમાં ખંભાતનો અખાત છે.

ગામ તથા વસ્તી—(૮૨) ગામ તથા (૭૭૭૭૨) માણસ-
ની વસ્તી છે.

મુખ્ય નદીઓ—૧ મહી નદી ઉત્તરે છે, ૨ ઢાઢર દક્ષિણમાં છે.

વેપારના બંદર—ટંકારીઆ ઢાઢર નદીના બારા ઉપર છે દે-
ગામ મહી નદીના બારા ઉપર છે.

બોવા હાયક જગા—કાવીમાં સામુ વહુના બંધાવેલાં દેરાં છે

ઠાકોરના ગામ—સારોદ, જંત્રાણ, અને શીગમણ એમાં
ઠાકોરના વાંટા છે.

મુખ્ય ગામ—જંબુસર ઢાઢર નદીથી ત્રણ માઉ ઉપર છે એ-
માં (૧૧૪૭૯) માણસની વસ્તી છે ને વાણીઆ, બ્રાહ્મણ, મુસલમાન,
કાઠીઆ વિગેરે લોકોની વસ્તી છે. એમાં દવાખાનું ને સુધરાઇખાનું
છે. કાવી, ગજેરા, સરોદ, ને વેડય એ મોટાં ગામ છે. આ સિવાય
(ટંકારીઆ, દેગામ, જંત્રાણ, નોધણા, હણખી, કારેલી)છે.

મુખ્ય અન્નીકારી—ગામલતદાર, મુનસફ, ફેજદાર વિગેરે તે
માં મુનસફ આમોદ પ્રગણાના થોડા ગામનાં દીવાની કામ સુકવે છે.

મુખ્ય પેદાશ—કપાસ, જુવાર, બાજરી, ને ગળીની છે કપા-
સ પીલવાના ૩ કારખાનાં જંબુસરમાં છે ને એક કાવીમાં છે.



નીચેના સવાલો શિક્ષકોએ છોકરાઓને પુછી તેમનાં મન તે તરફ લાવી ઘણા વિવેચન સાથે સમજાવવા તેના નમુના બદલ દાખલા.

- ૧ રાજા તે કોને કહેવાય, તે શું કામ કરે, કોણ નાત હોય છે.
- ૨ ભરૂચ જીલ્લામાં અથવા તેને લગતી કયા કયા રાજાની સરદારો લાગેલી છે.
- ૩ ભરૂચ જીલ્લામાં કોનું રાજ્ય છે. ને તે રાજા કોણ છે, ને ક્યાં રહે છે ને તેમણે રૈયનના બંદોબસ્તને માટે સરકારી નોકરાની કેવી ગોઠવણ કરી છે?
- ૪ રાજપીપળા તે શું છે—નાંદોદના રાજાને રાજપીપળાનું રાજ્ય કેમ કહે છે ?
- ૫ કીમ નદીથી છેક મહી નદી સુધી જઈએ તો વચમાં કઈ કઈ ખાડીઓ અથવા નદીઓ ઝોળાંગવી પડશે ને વચમાં કયા કયા તાલુકા આવી જશે?
- ૬ વાગરા તાલુકાની પશ્ચિમમાં ખંભાતનો અખાત છે. તો તેની પશ્ચિમમાં કોઈ દેશ હશે કે નહીં ?
- ૭ હાંસોટથી ગાડીએ ખેશી લખી ગામ જવાય કે નહીં, ને કાવીથી ખંભાત જળ માર્ગે શી રીતે જવાય ?
- ૮ અખાત તે શું હશે, ને તેનું પાણી ખેતીના કામમાં લેવાય કે નહીં. ને લે તો શી અડચણ પડે ?
- ૯ શુક્રતીર્થથી ગંધાર કઈ દિશાએ છે? કાવીથી માંડવા કઈ દિશાએ? હાંસોટથી પાનોલી કઈ દિશાએ છે? (આ સવાલની પેઠે ખીજા પાણુ સવાલ પુછવા ને તેમને સમજાવવા.)

૧૦ નર્મદા, કુંભરાવતી, ઢાઢર, કીમ, એ નદીઓનાં પાણી કઇ દિશા-
એ વહે છે.

૧૧ નંકશામાં નદીને પૂર્વ છેડા આગળ આંગળી રાખી પુછવું કે
નર્મદા અહીંથી થઇ રહી કે આગળ છે? એ પ્રમાણે બધી ન-
દીઓનું પુછવાથી છોકરાઓને તે બાબતનો વિચાર કરવો પડે
છે, ને પછી ખુલાસો કરવાથી છોકરાઓને તે બાબતનું જ્ઞાન
ઉત્પન્ન થાય છે.

૧૨ આમોદથી સડકે થઇને ભરૂચ આવવું હોય તો ક્યાં ક્યાં મો-
ટાં ગામ આવે ને તે ગામ કીયા તાલુકાનાં હશે?

૧૩ આમોદથી ગાડાં જવાની સડકો કઇ કઇ તરફ છે ને તે ક્યાં
સુધી છે, ને તે સડક કેવી હશે? આગગાડી જવાની સડક
ને તે સડકમાં તફાવત શો? તેજ પ્રમાણે ભરૂચ જીલ્લામાં
કીયા મોટા ગામ ઉપર જવાને સડક કાઢી છે. ને તે ક્યાંથી ?
(એ રીતે સુચક પ્રશ્નોથી સડક બાબત વિચાર ઉત્પન્ન કરી ને
સમજાવવા.)

૧૪ નાના ગામડાઓમાં મારા મારી વિગેરે થાય તો લોકો કોની પા-
સે ફરીઆદ કરવા જાય છે.

૧૫ દરેક ગામ સરકારનાં છે, પણ સરકારને તેની ઉપજ કેવી રી-
તની છે? કલેક્ટર, મામલતદાર, મુનસિફ, જજ, ફોજદાર, પો-
લીસપટેલ, વિગેરે અધીકારીઓ કહેવાય તે શું કામ કરતા હશે
તે બરોબર સમજાવો?

૧૬ બંદર તે શું? ને રેલવે સ્ટેશન તે શું? ને એ બેમાં તફાવત
શો? ગામડું, ઠરપો, શેહર, તાલુકો કોને કહેછે,

- ૧૭ જંબુસર તાલુકામાં ગામતો ઘણાં છે. તેવું એક
તો તેને જંબુસર પ્રગણું કેમ કહેછે? કાવી અથવા
પ્રગણું કેમ કહેતા નથી?
- ૧૮ ભરૂચ જિલ્લામાં પાંચ પ્રગણાં છે. પણ તેમાં જંબુસર જિલ્લો કે
વાગરા જિલ્લો ન કહેવાતાં ભરૂચ જિલ્લો કેમ કહેછે?
- ૧૯ ભરૂચ તાલુકાનાં કયાં ગામ નર્મદા નદીના દક્ષિણ ભાગમાં આ-
વેલાં છે? ને આમોદ પ્રગણાનું માતર ગામ વાગરા તાલુકાની
હદમાં કેમ આવ્યું હશે?
- ૨૦ આલીઆ બેટ ઘણો મોટો છે, ને તેમાં વસ્તી નથી, તેનું શું
કારણ હશે?
- ૨૧ આમોદ ને વાગરા તાલુકાની હદ નકશામાં રંગથી પુરી બતા-
વેલી છે. પણ નકશામાં તો રંગ છે પણ તે જગાએ વાગરા તથા
આમોદ તાલુકાની વચમાં હદ બતાવવાને કોટ ચણીત્રીધો હશે
કે વાડ કરવી પડી હશે?
- ૨૨ ગાયકવાડ એ નામ રાજાનું છે કે હોદ્દો છે? ને ગાયકવાડની
રાજગાદી કયાં છે?
- ૨૩ ભરૂચ જિલ્લાના કોઈ ભાગ ને કાનમ, ખારા, વાકળ, જે કહેવાય
તે ભાગ કયા?
- ૨૪ ખેડવા લાયક જમીન નથી તેને માટે આ નકશામાં કેવી નિ-
શાની બતાવી છે?
- ૨૫ શાહખાદ, માંડવાખુર્જ, તેને માટે વિશેષ શું સગળે છે?
- ૨૬ સુધરાઈખાતું તે શું કામ કરે ને ઘણું કરીને તે કયાં હોય છે?
- ૨૭ જાત્રાનાં ઠેકાણાં જે ભૂગોળમાં બતાવ્યાં છે તે કયા કયા ભોકનાં

- નતાં કીયાં ને મુસલમાનનાં કીયાં)
 જાણી આગગાડીમાં બેશી કીમ ઉતરીએ તો વચમાં કીયાં
 કીયાં સ્ટેશન આવે ? ચમાર ગામથી રેલવેમાં બેશી હાંસોટ
 જવું હોય તો કીયા સ્ટેશને ઉતરીને ગાડાની સડકે જવાય.
 ૨૯ પાનોત્રીથી ગાડીએ બેશી ઉતરમાં જઈએ તો પ્રથમ ગુજરાતનો
 કીયો જીલ્લો આવે, ને જીલ્લો મોટી નદી ઝોળાંગવી પડે. કીમથી
 દક્ષિણમાં જઈએ તો કીયો જીલ્લો આવે ?
 ૩૦ મહી નદીની ઉતરમાં કીયો તાલુકો આવ્યો છે ?
 ૩૧ ભરૂચથી ખંભાત જળ માર્ગે જવું હોય તો ક્યાં થઈને જવાશે
 ને શી રીતે ?
 ૩૨ નદીએ કુંગરમાંથી એકદમ નિકળતી હશે કે શી રીતે, ને નિ-
 કળતું હશે તે પાણી ક્યાંથી આવતું હશે ?
 ૩૩ કુંગર, પર્વત, ઉપર બેતી થાય કે નહીં ? ને કુંગરની ને પર્વ-
 તની પેંદાશ સરકારને કાંઈ થતી હશે કે નહીં ?
 ૩૪ વાંટો, ઇનામી ગામ, કાકાર એ શબ્દોથી શું સમજો છો ?
 ૩૫ ભુખી ખાડી કહેવાય છે પણ તેને ભુખી નદી કેમ કહેતા નથી ?
 ને ભુખી ખાડી ક્યાંથી નીકળે છે ? વંદખાડી ક્યાંથી નીકળે છે ?
 એ બે ખાડી દરિયાને મળે છે પણ બીજી કટલીક દરિયાનાં
 મળતી નથી તેને ખાડી કેમ કહેવાય છે ?
 ૩૬ ખંભાત, નાંદોદ, વડોદરા, એમાં રાજ્ય કોનું હશે ને તેમાં
 ભાગમાં રહોછો તેમાં રાજ કીયા રાજાનું હશે ?

U.S. AIR FORCE (Continued)

On 11th and 12th June

1950年10月1日

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

SECRET

ALL INFORMATION CONTAINED HEREIN IS UNCLASSIFIED

.....

[Faint, illegible handwritten notes]

1990年12月15日

(The following information was obtained from the above-mentioned source.)

100-443887-100

100

(continued)

... ..

100

21.01.2014 02:00 (14/01/2014)

1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 2680, 26

...the ...

... ..

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

$$f_1 = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{2} + \frac{1}{2} \right) = \frac{1}{2} \quad f_2 = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{2} + \frac{1}{2} \right) = \frac{1}{2} \quad f_3 = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{2} + \frac{1}{2} \right) = \frac{1}{2} \quad f_4 = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{2} + \frac{1}{2} \right) = \frac{1}{2} \quad f_5 = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{2} + \frac{1}{2} \right) = \frac{1}{2}$$

